

Dorota Pliszka, 22.04.2021 r.

Analogiczna jedność przymierza w teologii objawienia Ericha Przywary

Streszczenie

Odkrywcza myśl teologiczno-filozoficzna Ericha Przywary (1889-1972) pozostaje ciągle poza głównym nurtem poszukiwań prowadzonych współcześnie na terenie chrześcijańskiej teologii. Z kilku różnych powodów dzieło wielkiego niemieckiego jezuitę o polskich korzeniach, nie jest poznane ani wykorzystane w takim stopniu, na jaki zasługuje. Zasadniczym celem niniejszej pracy jest próba rekonstrukcji zasadniczych linii teologii objawienia Ericha Przywary, tak aby mogły one stanowić podstawę do włączenia jego dzieła we współczesną debatę teologiczną. W tym celu przedstawione zostały zarówno ogólne założenia analogii bytu Przywary, jak również ich późniejszy wyraz i zastosowanie na terenie teologii skonstruowanej na bazie jedności Starego i Nowego Przymierza.

Na strukturę pracy składają się trzy części. Pierwsza z nich jest przedstawieniem głównych elementów analogii bytu Przywary jako metafizyki otwartej na przyjęcie nadnaturalnego objawienia Boga. Druga część pracy skonstruowana jest wokół rozstrzygnięć IV Soboru Laterańskiego, z których Przywara nie tylko zaczerpnął najbardziej adekwatną formułę dla wyrażenia swojej koncepcji analogii, lecz z których to rozstrzygnięć uczynił również zasadniczy impuls do rozwoju teologii objawienia, a w szczególności do teologii relacji między Starym a Nowym Przymierzem. Ostatnia, trzecia część pracy skupiona jest na najistotniejszej chrześcijańskiej prawdzie, czyli na przymierzu we wcieleniu. Treść poszczególnych części pogrupowana jest w rozdziałach, z których każdy rozwija jakiś specyficzny aspekt z głównego zagadnienia. Pierwszą część (*ANALOGIA ENTIS*) tworzą trzy rozdziały, które dotyczą kolejno: powstania koncepcji analogii bytu Przywary, jej zakorzenienia w uniwersalnym ludzkim doświadczeniu oraz jej struktury umożliwiającej przyjęcie objawienia przymierza we wcieleniu. Środkowa część (*TEOLOGIA OBJAWIENIA NA TLE ROZSTRZYgnięć IV SOBORU LATERAŃSKIEGO*) składa się również z trzech rozdziałów. Pierwszy z nich prezentuje wyjątkowe miejsce, jakie w teologii zajmuje krytyka doktryny Joachima z Fiore, przeciwko której skierowane są soborowe rozstrzygnięcia. Kolejny rozdział środkowej części poświęcony jest szerokiej interpretacji soborowych rozstrzygnięć, z której

Przywara wyprowadza cały zespół zasad rządzących jego teologią. Rozdział zamykający część środkową dotyczy kluczowej roli relacji między Starym a Nowym Przymierzem, która jest specyficznym wyrazem zastosowania w teologii objawienia Przywary tych zasad, które wynikają z jego interpretacji soborowych decyzji w połączeniu z teologią Tomasza z Akwinu. Trzecia część pracy (*PRZYMIERZE WE WCIELENIU I W PRZEDZIWNEJ WYMIANIE*) jest prezentacją stanowiska Przywary wobec chrześcijańskiej prawdy o wcieleniu, będąc równocześnie krytycznym odniesieniem do tendencji absolutyzujących czy radykalizujących rzeczywistość duchową. Pierwszy z dwóch rozdziałów ostatniej części przedstawia teoretyczne podstawy teologii wcielenia Przywary, przyjmującej u niego postać *theologia commercium*, która z kolei jest systematyzacją i rozwinięciem tradycji obecnej w chrześcijaństwie od jego zarania. Rozdział zamykający ostatnią część i zarazem całą pracę opisuje wybrane elementy teologii wcielenia: ostateczną formę manifestacji Trójosobowego Boga w historii zbawienia, osobowy i kosmiczny zakres przymierza we wcieleniu, oraz jego konkretny wyraz w misji całego Kościoła i tożsamości każdego chrześcijanina.

W podsumowaniu pracy przedstawione zostały najważniejsze aspekty dzieła Przywary świadczące o jego niesłabnącej aktualności i ogromnym potencjale, a także nakreślone zostały możliwe perspektywy rozwoju jego teologicznej wizji.